

İlhan'ı 1956'da Kolej'e girdiğimde, bir ağabeyim olarak tanıdım; diyeceğim tanışıklığımız ve dolayısıyla, dostluğumuz 64 yıllıktır. Ancak asıl ilişkimiz 1963'te ODTÜ Ekonomi-İstatistik Bölümü'ndeki birlikteliğimizle başladı. O, Kolej son sınıfta kazandığı bir AFS bursuyla mezuniyetinden sonra bir yıl için Amerika'ya gittiğinden bir yıl yitirmişti ve aynı sınıfta olmamız gerçekleşmişti.

Anılarımızın ayrıntılarına geçmeden önce, sevgili İlhan'ın da katkısı olmasını sağlayacak bir konuya, daha doğrusu geleneksel bir deyimimize değinmek istiyorum: İsmiyle müsemma...

“O da ne demek” ya da “nereden çıktı” diyecekler için İlhan'ın tam adının Ziya İlhan olduğunu belirtmem gerekiyor. Ziya ne demek? Işık! İlhan'dan daha keskin ışık kaynağı düşünebilir misiniz? 56 yıl o kaynaktan yararlanan biri olarak ben, düşünemiyorum. Bir de yedi yıllık Kolej yaşamında kendisine yakıştırılan lâkabı: Pambık. Pamuktan daha yumuşak demek olmalı; öyle ya, soldaki, elimdeki son fotoğrafına bakın ve haksız mıyım karar verin! İsmiyle müsemma deyimimizin anlamı için daha yakışan bir örnek yoktur; gözlerine bakın, neredeyse konuşuyorlar... Ayrıca, yumuşak, yumuşacık bilgi kaynağı: Pambık Ziya. Pekala, bu kadar mı? Hayır! Bir de onun bu konuda

ne düşündüğüne değinmek istiyorum. 2009'da geçirdiğim ve sevgili Levent Özlüoğlu'nun maharetli müdahalesi sayesinde atlattığım bir kanser hastalığım sırasında İlhan'ın yazdıkları:

“Her şeyden önce, neredeyse yüzyıllık (!) dostum, okul-sınıf-ödev-iş-görev-yolculuk arkadaşım... Ankara'da, önce Goralı'da 'ikişer karışık' yiyip, sonra Ulus, Büyük, Ankara, Gölbaşı, Renkli, Kavaklıdere demeyip bazen bir günde beraberce iki-üç matine dolaştığımız çılgın sinema günlerindeki yoldaşım... Ortak seminer ödevi yapmak için evlerinde defalarca beraberce sabahladığımız kankam. ODTÜ'deki son yılında 4.00 tutturarak onu küçümseyen bazı kifayetsiz muhterisleri mosmor eden gizli dahim... Baltimore'da, Brooklyn'de beni yere göğe sığdıramayan ev sahibim... Cenevre'de, Paris'te, Viyana'da beraberce turladığımız, Cidde'de bir akşam vakti sokakta bir işaret levhasını heceleyerek sökmeye çalıştığımız sırada bizi yakalayan (!) polise dert anlatırken her ikimiz adına kelinden boncuk boncuk soğuk terler döken sevimli suç ortağım(!)...Kara Afrika'nın Allah'ın bile unuttuğu bir köşesinde birbirimizi kaybettikten sonra, havaalanında birer gün arayla tesadüfen aynı taksiye binmiş olduğumuz için, mucizevi bir şekilde kendisiyle yeniden buluşabildiğim Albert Schweitzer'im... Kalbinde katre kötülük, gönlünde damla fesat, kafasında zerre haset olmayan, yüreğinde sevgiden başka tek şey taşımayan, has insan, gerçekten de adam gibi adam, canımız Candan'ımız, bize bağışlandı. Ne Mutlu Bize, Hepimize!”

Bir önceki paragrafın başında sözünü ettiğim “İlhan'ın da katkısının olmasını sağlayacak” yollu sözlerim işte İlhan'ın buraya aktardığım yazısıdır. Aslında kabul ediyorum, farkındayım; adım Candan ve İlhan'ın yazdıklarının ismiyle müsemma deyimimizden çok benim övülmemle ilgisi var ama bence daha önemle gösterdiği şey sevgili İlhan'ın yukarıda sözünü ettiğim niteliği, gönlünün zenginliği de diyebiliriz. Bana, “Adın gibisin...” demişliği vardır ve yazıda da, neredeyse, bunu yineliyor. Her neyse, aslında bu aktardığım metinden sonra aynı yerde daha bunun birkaç katı olan yazdığı şeyler de var ve onları anlatırsam,

çevresi ile ne kadar ilgili ve sorunların çözümleri için ne kadar yapıcı düşünceleri olduğunu da görmüş olursunuz ama konuyu saptırmak istemiyorum. Artık ortak anılarımızı aktarmaya başlayabilirim. Kolej'e girmemle, 1956'da başlayan ama asıl 1963'te ODTÜ'deki birlikteliğimizle güçlenen ve sonra da hiç eksilmeyen dostluğun ayrıntılarını aktarırken işi kısa ya da özet tutmam gerekiyor, yoksa yazacaklarım bir kitaba dönüşecek. Resim o sonlanmayan dostluğun emekli olduğumuzda da sürdürdüğünü gösteren bir örnek. Ayrıntılar için dostluğumuzun yoğunlaştığı üniversite yıllarımıza gitmem gerekiyor. Kolej bizi iyi yetiştirmişti ve üniversite seçimlerimizde iddialı seçimler yapabiliyorduk. O zamanki yüksek okul sınavları her üniversitenin kendisi tarafından yapılıyordu ve biz kendimizi ODTÜ'ye girebilir görüyorduk.

Mimarlık birinci seçimimdi, olmadı ama ikinci seçimim olan ekonomi-istatistik bölümüne kaydoldum. Ancak bitmedi; kafasını mimarlığa takmış olan ben kendimi ekonomist-istatistikçi olarak değil mimar olarak gördüğüm için ertesi yıl da giriş sınavlarına girdim ve mimarlık bölümü için gerekli puanı yine tutturamadım. Gönlüm de içinde bulunduğum bölümü çok çekmediği için o sıralar üç dönemli olan eğitim yılının ilk dönemini "probation" (bir bakıma ikmal) ile atlattığım ekonomi-istatistik bölümünde ikinci sınıfa ancak geçebildim. Artık iş İlhan'a düşüyordu; beni o bölümde devam etmeye ikna etti. Ondan sonra da başladı ortak yaşantımız.

Ortak yaşamın en belirgin ya da aklımda kalan tarafı, okul günlerimizi mutlak olarak tamamlama biçimimiz olan sinema seferlerimizdir. İlhan'ın da saydığı sinemaların ve gösterilen filmlerin hemen hiçbirini kaçırmazdık. Sinemaya girmeden önce de anımsattığı üzere önce mutlak olarak birer, bazen de ikişer Goralı sandviç yemeden yapamazdık. O, bizim evdeki sabahlamalarımızı belirtmiş ama benim ekleyeceklerim var. İlhan'ın yüksek okul öğrenimi Ankara'da olacak diye anne-babası Ankara'ya taşındılar. Dikmen'de, o zamanki adıyla Üçüncü Durak'ta iki katlı bir evin ikinci katında bir daire kiraladılar ve İlhan'ın Ankara'daki yaşamı boyunca oturdular. Biz de yetiştirmemiz gereken ödevlerimiz oldukça bazı seferler o evde sabahlardık. Yukarıda İlhan'dan yaptığım alıntıda sözünü ettiği ortak seminer ödevi neydi biliyor musunuz? Türkiye'nin ilk ekonometrik modeli.

Annesi emekliydi ve evde otururdu ama Mehmet Amca Kızılay'da Tuna Caddesi'nde Piknik Lokantası'nın arkasında bir kebabçı dükkânı açtı ve biz bazı öğlen yemeğimizi orada, elbet ücretsiz olarak, yerdik. Uzatmayayım, dört yıllık ODTÜ sürecinin mutlak ilginç günleri olmuştur ama ben sadece bir-iki kere okuldan kente yürüyerek dönüşümüzü ve yürüyüşler sırasında o zamanki boşa yakın Dikmen sırtlarında başıboş köpeklerden kaçışlarımızı not ederek geçeceğim. İkinci yılın sonunda ekonomi ve istatistik arasında tercih yapmamız gerektiğinde İlhan ekonomi ve ben de istatistik ağırlıklı uzmanlaşma konularını seçtik. Mezuniyeti tüm sınıfça ve öğretmenlerimizle birlikte, Ulus'taki içkili bir lokantada kutladık ve ben ilk kez içtiğim rakının ölçüsünü kaçırdımca masaların altında emeklemişim, daha neler, neler. En önemlisi ise beni o halde eve İlhan getirmiş ve kapı açılınca, sanki anlaşılabilir bir tarafı kalmış gibi, "Anne ben sarhoş oldum..." diye ilan etmişim. İlhan gülererek anlatırdı.

İkimiz de bölümde asistan olarak kaldık ama o daha önceden aldığı bir kabul sonucu Stanford'a ben de bir yıl sonra OECD bursuyla Johns Hopkins'e gittik. İlhan yüksek lisansı tamamlayınca geri döndü evlendi ve bir süre sonra da Ayşe'yle birlikte Berkeley'e gitti, ben de iki yıl sonunda New York'ta New School'a geçtim. Ben de Shirley ile evlenmişim. Oradayken ben onlara onlar bana gelir giderdik. Bir süre sonra ben Baltimore'a döndüm ve Amerika'daki yedi yılım bitip de uzun süre geri dönmediğimden dertlenen İlhan 1975'te ilk kez uygulanan kısa dönem askerlik olanağından yararlanmamı sağlamak gerekçesiyle çağırdı. Shirley ile geldik ama karım Türkiye'de yapamadı ve ayrıldık, o geri döndü.

ODTÜ'deki günlerimizde bölüm başkanı olan Şadi Cindoruk'un bir uluslararası örgütte (SESRTCIC) çalışmaya çağırmasıyla İlhan'la olan ortak yaşamımız yeni bir biçim aldı. İlk yurtdışı görevimiz Fas'taydı ve oraya altı kişilik bir grup olarak gittik. Toplantı İslam Konferansı'nın Onuncu Dışişleri Bakanlar Toplantısıydı ve birçok ülkeden, bu arada Türkiye'den de heyetler vardı. Türk heyeti, tamamı Türklerden oluşan başka bir heyetin olduğunu görünce dayanamayıp gelip sordular bizim neyi temsil ettiğimizi. Sevgili İlhan'ın

esprili yanıtı unutulmazdır: "Biz TKP olarak buradayız..." Neyse ki Türkiye heyetinin başında o zaman Dışişleri Bakanı olan Gündüz Ökçün vardı ve bize sormadan önce onunla konuşmaları gerekli bilgiyi alırlardı.

Fas'a kadar gitmişken, havayolu teşvik ücretlerinden yararlanarak, yolun yarısı eder, Amerika'ya bir gidiveriyim dedim ve gittim. İlhan Shirley'e geri gittiğimi düşünerek üzülmüş ve karşı çıkmıştı ama öyle bir niyetim olmadığı için ben planımı uyguladım. Dönüşte Vagadugu'da buluşuruz deyip ayrıldık. Ancak daha ciddi bir sorun oluştu; benim dönüş seferim grev nedeniyle iptal olmuştu ve ben alması bir yoldan Vagadugu'ya ulaştım. İlhanlar bir gün önce gelmişler ve benim seferimin iptal edilmiş olduğunu öğrenmişlerdi. Ancak onları bir gün önce havalimanından kente götüren taksi şoförü rastlantı sonucu beni de götüren olduğu için, şans eseri buluştuk. İlhan'ın aktardığım yazısındaki "Albert Schweitzer'im..." sözünün nedeni bu olaydır.

İlhan'la birçok dış gezide birlikte olduk ve bunlardan biri de Cidde'ye gidişimizdir. O sıralardaki Ecevit hükümetini sıkıştırmak isteyen işverenlerin örgütlediği mal sıkıntısına karşı çeşitli malzemeyi yüklenip dönmek istediğimiz için kendimizi "Cidde tüccarları" diye görüyorduk. Yandaki resim o gezimiz sırasında yapmakta olduğumuz bir alış verişini gösteriyor. Biz orada iki tüccar değil Merkez (SESRTCIC) için katıldığımız bir toplantıdaki iki bölüm başkanı olarak bulunuyorduk. Girişte sözünü ettiğim isimle müsemma deyimi yeniden karşımıza çıkarıyor; İlhan'ın diğer adının Ziya olduğunu

belirtmişim. Bana Kolej’de takılan lâkap olan “Deli” adı. Üstlendiğim bölümün işleri ancak öyle olan birisini gerektirir. Gerçekten delice işler yapıyorduk. Bir ikisini saymakla yetineceğim: Henüz iki yıllık bir örgütken bugün hâlâ sürmekte olan uluslararası üç aylık akademik bir dergi yayımlamaya başlamak, Türkiye’nin ilk, dünyanın da Unesco’dan sonra ikinci bilgisayarlılaştırılmış kütüphanesini kurmak, daha neler, neler...

Daha yazılacak çok şey var ama bu yazının yayımlanacağı ortam fazla uzun metinlere pek uygun olmadığı için, olmazsa olmaz bir iki konuya değinip bitirmek istiyorum. Merkez’de yönetim değişikliğinden sonra ben emekli oldum İlhan da Cidde’de İslam Bankası’nda çalışmaya başladı. Cidde’deyken oğlu Kerem’i feci bir trafik kazasında yitirdik. İlhan bunun

üzerine Ayşe’ye destek olmak amacıyla Türkiye’ye döndü ve geçici bazı işlerde çalıştıktan sonra o da emekli oldu. Ayşe Kerem’in kaybına dört yıl dayanabildi ve o da 2005’te vefat etti. Yandaki resimlerde İlhan ve Ayşe’yi benimle bir eğlencede, Kerem’i de henüz okula başlamadığı yıllarda babasının kucağında görüyorsunuz. Bundan sonrası İlhan’ın mutsuz bir evlilik

yapması ve açtığı boşanma davası sonuçlanmadan, bundan bir yıl önce 16 Mayıs 2019’da Konya’da ölmesidir. Boşanma sürecini başlatmadan önce bundan dört yıl önce bizim (Gül ve benim) evimizde kaldı. Son birkaç yıldır da Merkez (SESRTCIC) emekli çalışanlarıyla ayda bir öğlen yemeği için buluşuyor ve vakit geçiriyordu. Unutamayacağım bir dostumdu, yokluğuna alışamayacağım...